

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 423/2010-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. novembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. L., T., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., Advokátska kancelária, Z., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 12/2009 a jeho rozsudkom z 8. júna 2009, postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cob 192/2009 a jeho rozsudkom z 25. novembra 2009 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obdo 12/2010 a jeho uznesením zo 14. júla 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. L., s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. septembra 2010 doručená sťažnosť M. L., T. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 12/2009 a jeho rozsudkom z 8. júna 2009, postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cob 192/2009 a jeho rozsudkom z 25. novembra 2009 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obdo 12/2010 a jeho uznesením zo 14. júla 2010.

Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 23 Cb 12/2009 v právnej veci sťažovateľa ako žalovaného rozhodol rozsudkom z 8. júna 2009, ktorým zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobcovi sumu 11 458,46 € s príslušenstvom.

Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. O podanom odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 15 Cob 192/2009 z 25. novembra 2009, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu ako vecne správny. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd k odvolacej námietke sťažovateľa, že mu postupom okresného súdu bola odňatá možnosť konať, uviedol: „... keďže žalovaný sa neustanovil bez vážneho dôvodu na dve predchádzajúce pojednávania a na ďalšie pojednávanie sa nedostavil z dôležitého dôvodu, ale nepožiadaval o odročenie pojednávania, podľa názoru odvolacieho súdu sa žalovanému neodňala možnosť konať pred súdom. Súd prvého stupňa prejednaním veci v neprítomnosti tohto účastníka konania neporušil žiadne ustanovenie OSP a postupoval v súlade s § 101 ods. 2 OSP.“

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, v odôvodnení ktorého uviedol, že odvolací súd napriek tomu, že v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa sťažovateľ namietal konanie v jeho neprítomnosti, krajský súd nedal možnosť sťažovateľovi konať pred odvolacím súdom. Sťažovateľ v odôvodnení dovolania namietal nesplnenie povinnosti uloženej súdu (okresnému súdu, pozn.) v ustanovení § 120 ods. 4 zákona č. 99/1963 Sb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), keď pred vyhlásením rozsudku nebol poučený o možnosti predložiť alebo označiť dôkazy pred vyhlásením rozsudku.

Najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľa napadnutým uznesením sp. zn. 1 Obdo 12/2010 zo 14. júla 2010, ktorým dovolanie sťažovateľa odmietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd k otázke prípustnosti dovolania z dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP uviedol, že „Žalovaný prevzal predvolanie na prvé pojednávanie určené na deň 16.3.2009 vo veci dňa 17.2.2009. Súčasťou písomného predvolania (v spise na č. 1. 41) je aj poučenie účastníka (posledný odsek predvolania) podľa ust. § 120 ods. 4, ktoré je v písomnom predvolaní riadne odcitované. Z obsahu predvolania je zrejmé, že žalovaný bol poučený v zmysle ust. § 120 ods. 4 O.s.p. Dovolací súd preto námietku žalovaného ako dovolateľa, týkajúcu sa neposkytnutia poučenia podľa ust. § 120 ods. 4 O.s.p. ako dôvod uplatnenia ust. § 237 písm. f) O.s.p, v dovolacom konaní neuznal dôvodnou.“

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ namietal, že „Sťažovateľ zastúpený právnym zástupcom dovolanie odôvodňoval ustanovením § 237 o.s.p., keď postupom súdu sa dovolateľovi ako účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom a vo svojom dovolacom podaní poukazuje na skutočnosť, že súd konal v jeho neprítomnosti a rozhodol rozsudkom na pojednávaní, na ktorom svoju neprítomnosť riadne ospravedlnil, ďalej namietal porušenie ustanovenia § 120 ods. 4 o.s.p., keď nebol riadne poučený a nemal možnosť podľa tohto poučenia uplatniť svoje právo navrhnúť dôkazy potrebné pre rozhodnutie vo veci. Týmto postupom prvostupňového súdu bol porušený zákon upravujúci konanie pred súdom a to zákon č. 99/1963 Zb. - Občiansky súdny poriadok a aj práva sťažovateľa. Ani Krajský súd v Nitre ako súd odvolací na odvolanie odporcu v konaní (sťažovateľa), ktorom poukazoval na vady konania pred prvostupňovým súdom uvedené v § 221 ods. 1 písm. f) o.s.p. keď mu bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom nenapravil tento protizákonný postup súdu a napriek tomu, že nedal možnosť účastníkovi vo veci konať ani odvolací súd, rozsudok prvostupňového súdu rozsudkom potvrdil.

Krajský súd v Nitre ako odvolací súd riadne nepreskúmal odvolací dôvod a nesprávne posúdil úkon žalovaného, ktorý v dostatočnom predstihu súdu oznámil dôležitý dôvod, pre ktorý sa nemohol zúčastniť a keď aj napriek tomuto dôvodu súd konal a vykonal úkony, pri ktorých mal byť prítomný aj druhý účastník a to poučiť účastníka o možnosti podľa § 120 ods. 4 o.s.p. a vyhlásenie uznesenia podľa § 118 ods. 4 o.s.p.

Pokiaľ toto urobil v neprítomnosti sťažovateľa, odňal mu tým možnosť konať pred súdom, čo je nepochybne odvolací dôvod podľa § 221 ods. 1 písm. f) o.s.p..

Najvyšší súd Slovenskej republiky riadne podané dovolanie odmietol s odôvodnením, že dovolateľ napadol dovolaním také rozhodnutie, voči ktorému dovolanie nieje prípustné. Toto rozhodnutie nie je v súlade s ustanovením § 237 o.s.p., ktoré pripúšťa dovolanie, ak sú dovolacím dôvodom vady konania a podľa § 242 ods. 1 mal prihliadať aj na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní. Porušením týchto zákonných ustanovení Najvyšší súd Slovenskej republiky nielenže neodstránil vady konania, ktorými bolo porušené ústavné právo sťažovateľa domáhať sa svojho práva a nezávislom a nestrannom súde a právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

V závere sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Okresný súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 23Cb/12/2009 - 67, Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 15Cob/192/2009 - 91 a Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obdo 12/2010 - 120 porušili práva sťažovateľa, aby sa jeho vec prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Obdo 12/2010- 120 zo dňa 14.07.2010, rozsudok Krajského súdu v Nitre č.k. 15Cob/l 92/2009 - 91zo dňa 25.11. 2009 a rozsudok Okresného súdu Nitra č.k. 23Cb/12/2009 - 67 zo dňa 08.06.2009 sa zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie Okresnému súdu Nitra.

3. Sťažovateľovi M. L. priznáva náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1.500,- EUR voči Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, vo výške 1.500,- EUR voči Krajskému súdu v Nitre a vo výške 1.500,- EUR Okresnému súdu Nitra, ktorú sú tieto súdy povinné vyplatiť M. L. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. L. Priznáva náhradu trov právneho zastúpenia podľa vyčíslenia v konaní, ktorú je povinný vyplatiť Najvyšší súd Slovenskej republiky na účet právneho zástupcu JUDr. J. G. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

Podľa § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažovateľ navrhuje odložiť vykonateľnosť právoplatného rozsudku Okresného súdu Nitra č.k. 23Cb/12/2009 - 67 zo dňa 08.06.2009 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre č.k. 15Cob/l 92/2009 - 91zo dňa 25.11.2009 do právoplatného skončenia veci.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označenými rozhodnutiami súdov (okresného, krajského a najvyššieho súdu, pozn.).

Právo na spravodlivé súdne konanie garantované čl. 6 ods. 1 dohovoru zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu. Pokiaľ ide o princíp kontradiktórnosti konania, súdne rozhodnutie je výsledkom konfrontácie medzi stranami, z ktorých každá musí mať možnosť vyjadriť sa a popierať požiadavky, dôkazy a argumenty druhej strany. Kontradiktórny spor znamená možnosť strany popierať (contra dicere) požiadavky a argumenty druhej strany a právo na to, aby sa vypočuli jej argumenty a návrhy. Požiadavky vyplývajúce z princípu kontradiktórnosti definoval Európsky súd pre ľudské práva mnohokrát vo svojej judikatúre, napr. v rozhodnutí vo veci Mantovanelli c. Francúzsko: „... jedným z prvkov spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru je jeho kontradiktórny charakter: každá strana musí zásadne mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkou predloženými súdu pre účely ovplyvniť jeho rozhodnutie a vyjadriť sa k nim“ (rozhodnutie z 18. marca 1997, Recueil 1997, II, s. 436, § 33).

Z uvedeného, ako aj z argumentácie obsiahnutej v odôvodnení sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ porušenie práva podľa čl. 6 ods. dohovoru vidí práve v porušení princípu kontradiktórnosti konania (že sa nemal možnosť vyjadriť k vykonávaným dôkazom) a v porušení svojho práva byť prítomný na pojednávaní, preto ústavný súd namietané porušenie práva čl. 6 ods. 1 dohovoru preskúmal len v rozsahu námietok sťažovateľa.

1. Pri predbežnom prerokovaní sťažovateľovej sťažnosti v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí v jeho prítomnosti a aby sa mohol

vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 23 Cb 12/2009 a jeho rozsudkom z 8. júna 2009 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Cob 192/2009 a jeho rozsudkom z 25. novembra 2009, ústavný súd musel prihliadať na vymedzenie svojej právomoci v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý limituje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k ostatným orgánom verejnej moci princípom subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd rozhoduje o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd pripomína, že dovolanie z dôvodu uvedeného v § 237 písm. f) OSP považuje za účinný právny prostriedok nápravy porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy (postupom súdu bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom) (II. ÚS 31/00, II. ÚS 102/04).

Vzhľadom na podanie dovolania proti označenému rozsudku krajského súdu z dôvodu § 237 písm. f) OSP sťažovateľom ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ využil mimoriadny opravný prostriedok ako účinný prostriedok nápravy porušenia označeného základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V danom prípade sa sťažovateľ mohol ochrany svojich práv vo vzťahu k označenému rozhodnutiu okresného súdu domáhať využitím opravného prostriedku odvolania podľa § 201 a nasl. OSP (čo aj využil) a vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sp. zn. 15 Cob 192/2009 z 25. novembra 2009 prostredníctvom dovolania z dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP (čo tiež využil), o ktorom rozhodoval najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obdo 12/2010 zo 14. júla 2010.

Sťažovateľ teda vo vzťahu k napádaným rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu disponoval dostupným a účinným prostriedkom nápravy v záujme účinnej ochrany označených práv.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní zaoberal aj tou časťou sťažovateľovej sťažnosti, ktorá smeruje proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo 12/2010 zo 14. júla 2010.

Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Námietka sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sa vo svojej podstate zakladala na názore, že napadnuté uznesenie „*nie je v súlade s ustanovením § 237 o.s.p., ktoré pripúšťa dovolanie, ak sú dovolacím dôvodom vady konania a podľa § 242 ods. 1 mal prihliadnuť aj na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní. Porušením*

týchto zákonných ustanovení Najvyšší súd nielenže neodstránil vady konania...“, ale porušil aj označené práva sťažovateľa.

Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozsudku sp. zn. 4 Obdo 2/2008 jasne a zrozumiteľne uviedol, že sťažovateľ *„prípustnosť dovolania odvodzuje z § 237 písm f) OSP, podľa ktorého sa posudzuje odňatie možnosti konania pred súdom postupom súdu...“,* ku ktorému malo dôjsť *„neposkytnutím poučenia účastníkovi konania pred vyhlásením rozsudku v zmysle § 120 ods. 4 OSP predložiť alebo označiť všetky dôkazy pred vyhlásením rozhodnutia*

... Žalovaný prevzal predvolanie na prvé pojednávanie určené na deň 16.3.2009 vo veci dňa 17.2.2009. Súčasťou písomného predvolania (v spise na č. 1. 41) je aj poučenie účastníka (posledný odsek predvolania) podľa ust. § 120 ods. 4, ktoré je v písomnom predvolaní riadne odcitované. Z obsahu predvolania je zrejmé, že žalovaný bol poučený v zmysle ust. § 120 ods. 4 O.s.p. Dovolací súd preto námietku žalovaného ako dovolateľa, týkajúcu sa neposkytnutia poučenia podľa ust. § 120 ods. 4 O.s.p. ako dôvod uplatnenia ust. § 237 písm. f) O.s.p, v dovolacom konaní neuznal dôvodnou.

Z uvedeného je zrejmé, že žalovaný dovolaním napadol také rozhodnutie, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a preto dovolací súd dovolanie žalovaného podľa § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 4 prvá veta O.s.p. odmietol.“.

Podľa názoru ústavného súdu uvedená argumentácia najvyššieho súdu v odôvodnení napadnutého uznesenia rešpektuje príslušnú zákonnú úpravu a nemožno v nej badať porušenie označených práv sťažovateľa, pretože dostatočne objasňuje skutkový a právny základ napadnutého rozhodnutia a dáva odpoveď na relevantnú argumentáciu sťažovateľa obsiahnutú v dovolaní. To platí jednak o vyvrátenom tvrdení sťažovateľa týkajúcom sa absencie poučenia podľa § 120 ods. 4 OSP, ale aj splnenia podmienok na prerokovanie veci v jeho prítomnosti na základe § 101 ods. 2 OSP (s uvedenou námietkou sa už lege artis vysporiadal aj krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia).

Ústavný súd teda pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil žiadne signály, ktoré by ho mohli pri meritórnom prerokovaní sťažnosti viesť k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť

ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím v napadnutom konaní najvyššieho súdu, preto jeho sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť ako celok, ostatnými požiadavkami sťažovateľa sa už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2010